

Академік Володимир Іконников: життєпис та наукова творчість

Войцехівська І. Академік Володимир Іконников: Життєпис та бібліографія. - К., 1998. - 132 с.

Через століття, завдяки невтомній праці визначних дослідників історії, передаються наступним поколінням досвід, знання, ціннісні пріоритети, зокрема імена тих представників української інтелігенції, хто своїм інтелектом, енергією, самовідданою працею, виборюючи право на самовизначення в царині духовності, зробили внесок у розвиток вітчизняної науки.

Праця Ірини Войцехівської, присвячена дослідженню життя й творчості академіка Володимира Іконникова, слугує саме справі вивчення наукового доробку одного з видатних представників наукової еліти Києва кінця XIX — початку XX ст. Вчений, котрий входив до когорти, яку представляли В.Антонович, М.Владимирський-Буданов, О.Котляревський, П.Лебединцев, Ф.Терновський, разом із ними зніціював створення в Києві Історичного товариства Нестора-літописця, відкритого 14 січня 1873 р., тобто 126 років тому. Показовим є те, що двічі за час його існування Товариство очолював відомий київський професор, історик-джерелознавець, архівіст, історіограф, бібліолог В.С.Іконников. Уже тільки цей факт міг би стати предметом спеціального дослідження, та І.Н.Войцехівська йде далі, розширюючи дослідницьке завдання, охоплюючи все коло проблем, пов'язаних з діяльністю вченого на освітянській та науковій ниві.

У вступі-передмові, написаній д.і.н., теперішнім президентом відновленого Історичного товариства Нестора-літописця Ярославом Дашкевичем, відзначено, що авторка рецензованої праці, яка є вченим секретарем Товариства, сприятиме пізнанню творчої особистості В.Іконникова і дасть поштовх до нових студій, присвячених лицарям науки — історикам.

Науковій спадщині вченого судилася нелегка доля. Хоча його доробок становить понад 700 праць, але В.Іконников залишився чи не єдиною постаттю серед своїх сучасників, академіків УАН, професорів з енциклопедичним кругозором, про кого досі немає жодного монографічного дослідження чи, бодай, аналітичних розробок, де постать вченого була б висвітлена в усій повноті та багатогранності. Як не прикро констатувати, однак понад тисячу сторінок його рукописів, серед яких третій том «Опыта русской историографии», ще й нині не залучені до наукового обігу й перебувають у архівосховищах.

Ірина Войцехівська зробила першу спробу ліквідувати прикро прогалину. Її книга, як наукове видання, написана на великому фактичному матеріалі, стисло подає не тільки життєпис, а й наукову біографію вченого. Авторка в шести розділах праці простежила життєвий і творчий шлях вченого, склала хронологічний та алфавітний покажчик його праць, подала список літератури про життя і творчість вченого, зробила бібліометричний аналіз творчості. Саме на цьому розділі, на нашу думку, потрібно зупинитися особливо.

Про науковий авторитет вченого, вагомість внеску в обрану галузь науки засвідчує популярність його серед колег, цитованість його праць у виданнях, наявність посилання на різні типи публікацій тощо. На перший погляд може здатися, що цей статистичний матеріал особливого навантаження не несе. Однак творчість учених високого рангу — професорів та академіків гуманітарного профілю — характеризують саме такі фактори, які визначаються бібліометричними й науковими індикаторами та показниками. Чимало сутєвих факторів впливають на активність вченого, спонукають до написання наукових праць. Тому в біографічному нарисі автори завжди показують, що їх поява стала можливою після певної поставленої мети: написання кандидатської чи докторської дисертації, опрацювання великих архівних комплексів тощо. І.Войцехівська, аналізуючи творчий доробок Іконникова по різних параметрах, доходить висновку, що за 53 роки активного творчого життя він видав 716 праць, загальним обсягом 15,5 тис. стор. У середньому за рік учений писав 300 стор. тексту, публікував понад 13 робіт. При аналізі динаміки виходу в світ наукової продукції В.Іконникова вимальовується

«некласична» картина, з огляду на порівняння середніх нормативних показників з особистими показниками творчості Іконникова.

Вважаю, що дані автором розрахунки — досить рідкісне й доволі цікаве явище для праць з цієї тематики останнього періоду. Виникає цілком закономірне питання: чи не варто при оцінці праць, наукового доробку сучасних учених вдаватися до визначення через цифри коефіцієнта їх продуктивності?

Загалом дослідження І.Войцехівської досить змістовне. Це — оригінальне видання, яке заслуговує на те, щоб його прочитав кожний, хто займається розробкою біографічного жанру. Безперечно, воно буде неодноразово використане як взірць дбайливого дослідження життєпису вченого.

Оскільки І.Войцехівська вивчає спадщину вченого комплексно, то саме її ми бачимо серед тих, хто візьметься за цю нелегку, але таку почесну справу.

*Марія Дмитрієнко,
д.і.н., засл. діяч науки і техніки
України*